

کتابخانه و اسناد ملی
جمهوری اسلامی ایران

نغمه سرایان سرود سرخ مقاومت

مؤلفان:

دکتر حمیدرضا عبدالمحمیدی

دکتر راهله جان جانی

زهرا شیرزادی

دی ماه - ۱۳۹۴

سرشناسه: عبدالحمیدی، حمیدرضا، ۱۳۴۶-
 عنوان و نام پدیدآورنده: نغمه سرایان سرود سرخ مقاومت
 مشخصات نشر: کرمانشاه: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۸۵ص
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۳۳۸۹-۹
 وضعیت فهرست نویسی: فیهای مختصر
 یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir>
 یادداشت: واژه نامه
 یادداشت: کتابنامه: ص ۲۷۷-۲۸۵
 شناسه افزوده: جان جانی، راهله، ۱۳۶۰-
 شناسه افزوده: شیرزادی، زهرا، ۱۳۶۳-
 شماره کتابشناسی: ۳۸۲۴۳۵۰

دانشگاه آزاد اسلامی
 واحد کرمانشاه

- نام کتاب: نغمه سرایان سرود سرخ مقاومت
- مؤلفان: دکتر حمیدرضا عبدالحمیدی، دکتر راهله جان جانی، زهرا شیرزادی
- ناشر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه.
- صفحه آرائی: فرشته رحیمی
- طرح جلد: مؤسسه آینه
- نوبت چاپ: اول
- تیراژ (شمارگان): ۲۰۰۰ جلد
- تعداد صفحه: ۲۸۵ صفحه.
- قطع کتاب: وزیری.
- قیمت: ۱۴۶۰۰ تومان
- لیوگرافی چاپ و صحافی: سارینا پژوه
- شماره شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۳۳۸۹-۹

کلیه حقوق چاپ برای دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه محفوظ می باشد.

آدرس انتشارات: کرمانشاه، میدان فردوسی، انتهای شهرک متخصصین، مجتمع امام خمینی، ساختمان پژوهش، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.

کد پستی: ۶۷۱۸۹۹۷۵۵۱

تلفن: ۰۸۳۳۷۲۴۳۱۸۱ نمابر: ۰۸۳۳۷۲۴۳۱۹۶

«کتاب، دوازه‌ای به سوی گسترده‌ی دانش و معرفت است و کتاب خوب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشری است. برای یک ملت، خسارتی بزرگ است که افراد آن، با کتاب سروکاری نداشته باشند و برای یک فرد، توفیق عظیمی است که با کتاب، مانوس و همواره در حال بهره‌گیری از آن یعنی آموختن چیزهای تازه باشد.»

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

شورای انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

دکتر محمد مهدی جوکار (مدیر مسئول انتشارات و معاون پژوهش)

دکتر مرتضی کهراریان (مدیر انتشارات)

دکتر محمد هادی توانا

دکتر کامران جانفشان

دکتر مسلم رستمی

دکتر زهرا لرستانی

دکتر فرانک موسوی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
محمد الفیتوری.....	۲
زندگینامه و آثار محمد الفیتوری.....	۲
بررسی اشعار مقاومت محمد الفیتوری.....	۶
۱- آزادی خاکی در شعر فیتوری.....	۶
۲- غرب در شعر فیتوری.....	۱۱
۳- سپیدنمای درسیا سرایی فیتوری.....	۱۴
دریچه‌ی نگاه محمد الفیتوری به قهرمانان افریقا.....	۱۸
۱- جمیله بو حیرد.....	۱۸
۲- بن بلا و رفیقانش.....	۲۱
۳- در سوگ پاتریس لومومبا.....	۲۵
۴- نکرومه.....	۲۸
نتیجه‌گیری.....	۳۰
فهرست منابع و مآخذ.....	۳۲
عبدالمحسن کاظمی.....	۳۲
زندگینامه‌ی عبدالمحسن کاظمی.....	۳۲
تجلی قهرمانان در شعر شاعر.....	۳۵
۱- سعد زغلول.....	۳۵
۲- امام محمد عبده.....	۳۷
۳- عبدالله بن حسین.....	۳۹
۴- جعفر پاشا العسکری.....	۴۰
وطن در شعر شاعر.....	۴۱
استعمار ستیزی و دفاع از وطن.....	۴۳
نتیجه‌گیری.....	۴۵

منابع و مأخذ	۴۵
فدوی طوقان	۴۶
زندگینامه فدوی طوقان	۴۶
اشعار مقاومت فدوی طوقان	۴۷
۱- اشعار شاعر خطاب به رزمندگان	۴۷
۲- اشعار شاعر در زمینه‌ی اشغال فلسطین	۵۰
۳- اشعار شاعر در زمینه‌ی کودکان فلسطینی	۵۳
نتیجه‌گیری	۵۵
فهرست منابع و مأخذ	۵۵
ابراهیم طوقان	۵۶
زندگینامه ابراهیم طوقان	۵۶
بررسی اشعار وطنی ابراهیم طوقان	۵۹
۱- سرزمین من	۵۹
۲- ای مردم	۶۱
۳- روش‌ها	۶۲
۴- شهید	۶۳
۵- کار	۶۵
نتیجه‌گیری	۶۶
فهرست منابع و مأخذ	۶۷
سمیع قاسم	۶۸
زندگینامه‌ی سمیع قاسم	۶۸
بررسی اشعار مقاومت شاعر	۶۹
۱- مرگ در شعر مقاومت شاعر	۶۹
۲- تعهد و التزام در شعر مقاومت شاعر	۷۰
۳- شعر فولکلور در شعر مقاومت شاعر	۷۱
۴- رمز و اسطوره در اشعار مقاومت شاعر	۷۳

۷۴	۵- مفاهیم مذهبی و قرآنی در شعر مقاومت شاعر
۷۶	نتیجه‌گیری
۷۷	فهرست منابع و مآخذ
۷۸	معروف الرصافی
۷۸	زندگینامه‌ی معروف الرصافی
۸۰	ویژگی‌های شعری معروف الرصافی
۸۱	بررسی ملی‌گرای و وطن‌پرستی در اشعار رصافی
۸۱	۱- ملی‌گرای -ر اشعار معروف الرصافی
۸۶	۲- مبارزه با استعمار -تیمیت انگلیس در اشعار ملی‌گرای و میهن‌پرستی رصافی
۹۰	۳- مبارزه‌ی رصافی با حاکمان عثمانی
۹۳	۴- رصافی و دعوت سرده عرب با اتحاد و دفاع از ملل مشرق زمین
۹۶	نتیجه‌گیری
۹۷	فهرست منابع و مآخذ
۹۸	بلند الحیدری
۹۸	زندگینامه‌ی بلند الحیدری
۱۰۰	ویژگی‌های شعری بلند الحیدری
۱۰۲	مضامین سیاسی در اشعار بلندالحیدری
۱۰۲	۱- بلندالحیدری و سیاست
۱۰۴	۲- وطن در اشعار بلندالحیدری
۱۱۱	۳- ظلم و ستم در اشعار بلند الحیدری
۱۱۸	نتیجه‌گیری
۱۱۹	فهرست منابع و مآخذ
۱۲۰	بدر شاکر سیاب
۱۲۰	زندگینامه‌ی بدر شاکر سیاب
۱۲۲	ویژگی‌های شعری بدرشاکر سیاب
۱۲۳	التزام سیاسی بدرشاکر سیاب در خلال اشعارش

۱- تجربه‌ی تعهد سیاسی سیاب در دل جماعت	۱۲۳
۲- تجربه‌ی ملی‌گرایی سیاب	۱۳۰
۳- دیدگاه کمونیستی سیاب در اشعارش	۱۳۴
نتیجه‌گیری	۱۳۶
فهرست منابع و مآخذ	۱۳۷
نزار قبانی	۱۳۸
زندگینامه‌ی رافائلی	۱۳۸
بررسی شعر سیاسی نزار قبانی	۱۴۰
۱- ملی‌گرایی در اشعار سیاسی نزار قبانی	۱۴۰
۲- حاکمان عرب در شعر سیاسی نزار قبانی	۱۵۱
۳- فلسطین در شعر سیاسی نزار قبانی	۱۵۵
۴- دعوت به مقاومت و مبارزه	۱۶۰
۵- امید در شعر سیاسی نزار قبانی	۱۶۶
نتیجه‌گیری	۱۷۲
فهرست منابع و مآخذ	۱۷۳
علی محمود طه	۱۷۴
زندگینامه‌ی علی محمود طه	۱۷۴
ملی‌گرایی و ناسیونالیسم در شعر علی محمود طه	۱۷۶
۱- ستایش و تکریم قهرمانان ملی و پیشانیان نهضت ملی‌گرایی	۱۷۷
الف- سیدامین الحسینی	۱۷۷
ب- فوزی القاوقچی	۱۷۹
۲- استعمار ستیزی و ظلم ستیزی در شعر محمود طه	۱۸۲
۳- دعوت ملت‌های شرق اسلامی به اتحاد و مبارزه علیه ظلم و استعمار	۱۸۵
نتیجه‌گیری	۱۹۰
فهرست منابع و مآخذ	۱۹۰
توفیق زیاد	۱۹۲

- ۱۹۲.....زندگینامه‌ی توفیق زیاده.....
- ۱۹۲.....ویژگی‌های شعری توفیق زیاده.....
- ۱۹۳.....ادبیات پایداری در شعر توفیق زیاده.....
- ۱۹۳.....۱-امیدواری به آینده.....
- ۱۹۵.....۲-مخالفت با سران زور.....
- ۱۹۶.....۳-وطن پرستی.....
- ۱۹۸.....۴-توصیف دواستمارگر(فرانسه و انگلیس).....
- ۱۹۹.....۵-گرایش‌های انسانی توفیق زیاده در همدردی با هم حزبی‌هایش.....
- ۲۰۱.....۶-گرایش‌های انسان‌دوستانه توفیق زیاده در حمایت و پشتیبانی از تلاش فرزندان کشور.....
- ۲۰۲.....۷-گرایش‌های انسانی توفیق زیاده در همدردی با یهودیان.....
- ۲۰۴.....۸-وجود عاطفه‌ای صادقانه در سبک در بیان تجربه‌های توفیق زیاده.....
- ۲۰۶.....نتیجه‌گیری.....
- ۲۰۷.....فهرست منابع و مآخذ.....
- ۲۰۸.....عمر ابو ریشه.....
- ۲۰۸.....زندگینامه‌ی عمرابوریشه.....
- ۲۰۹.....جلوه‌های پایداری در شعر ابوریشه.....
- ۲۰۹.....۱-استعمارستیزی و سیمای بریتانیا در شعر ابو ریشه.....
- ۲۱۰.....۲-مذهب و ملی‌گرایی.....
- ۲۱۱.....۳-غم و اندوه و حسرت بر گذشته.....
- ۲۱۳.....۴-آوارگان فلسطینی.....
- ۲۱۴.....۵-تبیین امت عربی و حاکمان عرب.....
- ۲۱۶.....۶-فدایی در شعر ابوریشه.....
- ۲۱۷.....۷-ابوریشه و فاجعه‌ی ۱۹۶۷.....
- ۲۱۹.....نتیجه‌گیری.....
- ۲۲۰.....فهرست منابع و مآخذ.....
- ۲۲۱.....محمود درویش.....

زندگینامه‌ی محمود درویش.....	۲۲۱
ویژگی شعری محمود درویش.....	۲۲۳
جلوه‌های مقاومت در اشعار محمود درویش.....	۲۲۴
۱- عاطفه.....	۲۲۴
۲- تندی در شعر درویش.....	۲۲۵
۳- حبسیات.....	۲۲۹
۴- عشق به وطن.....	۲۳۰
۵- تصویر جنایات اشغالگران.....	۲۳۱
۶- سنجشینی در اشعار محمود درویش.....	۲۳۲
۷- انترناسیونالیسم (جهان‌رغنی).....	۲۳۴
۸- اسطوره در اشعار محمود درویش.....	۲۳۵
۹- رمز در اشعار محمود درویش.....	۲۳۹
نتیجه‌گیری.....	۲۴۱
فهرست منابع و مآخذ.....	۲۴۲
حافظ ابراهیم.....	۲۴۳
زندگینامه‌ی حافظ ابراهیم.....	۲۴۳
دوران و کالت حافظ ابراهیم.....	۲۴۴
ویژگی‌های شعری حافظ ابراهیم.....	۲۴۵
جلوه‌های ادبیات پایداری در اشعار حافظ ابراهیم.....	۲۴۶
۱- دیدگاه حافظ نسبت به وطن پرستی.....	۲۴۶
۲- دیدگاه حافظ ابراهیم نسبت به استعمارگران و بیگانگان.....	۲۴۸
۳- دیدگاه حافظ نسبت به زنان مقاوم مصر.....	۲۵۱
۴- دیدگاه حافظ در مورد مبارزان و رهبران آزادی‌خواه.....	۲۵۱
الف- دیدگاه حافظ نسبت به شیخ محمد عبده.....	۲۵۱
ب- دیدگاه حافظ نسبت به سعد زغلول.....	۲۵۳
ج- دیدگاه حافظ نسبت به محمدفرید بک.....	۲۵۴

- ۵- دیدگاه حافظ نسبت به اتحاد و یکپارچگی ۲۵۶
- نتیجه‌گیری ۲۵۸
- فهرست منابع و مآخذ ۲۵۹
- عبد الوهاب البیاتی ۲۶۰
- زندگینامه‌ی عبد الوهاب البیاتی ۲۶۰
- استعمار در اشعار واقع‌گرایی شاعر ۲۶۱
- ۱- اشغال فلسطین ۲۶۲
- ۲- جنگ جهانی ۲۶۶
- اسطوره در نزد عبدال ب البیاتی ۲۶۸
- ۱- واقع‌گرایی اسطوره‌ای (بروشتیوس) ۲۶۹
- ۲- واقع‌گرایی اسطوره‌ای (سناد) ۲۷۱
- ۳- واقع‌گرایی نماد (امام حسین) ۲۷۳
- نتیجه‌گیری ۲۷۴
- فهرست منابع و مآخذ ۲۷۶

قلم‌ها شرح رشادت و ایثارگری و ظلم‌ستیزی دلاورانی را که برای حفظ کرامت‌های انسانی در برابر تجاوزگران و زورگویان به پا خاسته‌اند، و برای پاسخ‌گویی به آیندگان که بر زمین‌های پر لاله می‌خرامند و از سرخی زمین می‌پرسند، را به دو صورت ثبت می‌کنند: شکل اول همان ثبت تاریخی وقایع است که علم تاریخ آن را به عهده می‌گیرد و شکل دوم ثبت هنری وقایع است که باز آن را هنرمندان اعم از شاعران و نویسندگان و نقاشان و نمایشنامه‌نویسان و... به دوش می‌کشند. بخشی را که قلم شاعران و نویسندگان بر عهده می‌گیرند ادبیات «پایداری یا مقاومت» می‌نامند که در زبان عربی می‌توان شاعرانی چون: محمد الفیتوری، عبدالوهاب البیاتی، عبدالمحسن کاظمی، فدوی طوفان و عبد الباقی ریشه و توفیق‌زید و از جوان‌ترها احمد مطر را نام برد. این شاعران که شاعران مقاومت نام دارند برخی با آتشی تند و برخی نیز با زبانی نرم‌تر به سرودن می‌پردازند. برای نمونه شعر مظفر النواب که به او «حنجره کربلایی» لقب داده‌اند در تعدادی از کشورهای عربی ممنوع است، اما کاسته شده شعر «دکلمه او در این اماکن دست به دست می‌گردد. نکته جالبی که می‌توان در سروده‌های این شاعران نو را سراغ گرفت، این است که شاعر مانند گذشته دیگر زبان حال خود را نمی‌گوید، بلکه زبان مردم را می‌گوید. مثلاً دست بدون شک این دگرگونی در نگاه شاعر از سخن خودی به سخن جمعی به دلیل دگرگونی‌های اجتماعی این روزگار بوده است به گفته‌ی امین‌العالم با تطوری که در شناخت محمد فیتوری نسبت به مفاهیم حاصل شد می‌توان این واقعیت را احساس کرد. ابزارهای شعری نیز در دست او دگرگون شده، امروز او در راه تازه‌ای قرار دارد: راه انسان مبارز، آنسوی رنگها و نژادها (کدکنی؛ ۱۳۸۰، ۲۱۰).

باید متذکر شویم که ادبیات مقاومت به‌ویژه شعر مقاومت اینها تنها نمای رنج‌ها و پیکارها و پایداری‌ها و آزادی‌هایی است که این شاعران نسبت به آن، بیگانه و ناآشنا نیستند. این شاعران در جبهه‌ی قلم و اندیشه و تخیل، طلا به‌دار حرکت مقدسی بوده‌اند بدین وسیله آنگاه که اشعاری سرشار از عشق به میهن با هموطنان خود در راه آزادی وطن از دست دشمنان تجاوزگر همراه و همصدا شدند و نام خود را در میان شاعران معاصر عرب به‌ویژه شاعران مقاومت جاودانه کردند و چه زیباست این سخن، که زندگی قرار گرفتن برگ در مسیر باد نیست بلکه امتحان ریشه‌هاست به درستی که این شاعران در این مسیر سخت و دشوار سربلند و پیروز بیرون آمدند که در این کتاب به بررسی زوایای مختلف مقاومت در اشعار این شاعران عرب زبان پرداخته شده است.